

СЕКЦІЯ 2 КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК [342.56:347.97/.99](477+460)

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2025-3-2>

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОСТІ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ІСПАНІЇ

Міць Анастасія Миколаївна,
аспірантка кафедри конституційного права України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
amits@nlu.edu
orcid.org/0009-0007-3736-9150

Мета наукової статті полягає у дослідженні сучасної проблематики дієвості правового забезпечення формування Вищої Ради Правосуддя, зокрема, аналізу інституційних повноважень щодо призначення членів Вищої Ради Правосуддя. Також автор планує проаналізувати передумови та причини кризи правосуддя, яка відбулась в Іспанії і була обумовлена саме тривалим неоновленням складу органу суддівського врядування та розглянути особливості національного законодавства Іспанії, правового статусу Генеральної судової ради.

Методи, що застосовані під час дослідження цієї теми: системний аналіз, порівняння, методи логічного та структурного аналізу, за допомогою яких було висвітлено правові засади формування Генеральної судової ради Іспанії окреслює передумови і причини тих складнощів, які призвели до блокади цього органу.

Результатом статті стало формулювання актуальних викликів щодо формування конституційного органу, окреслення різних підходів до розуміння ролі органів суддівського врядування в системі органів правосуддя, визначені недоліки та непослідовні риси інституційного правового регулювання процесу відбору та призначення кандидатів на зайняття посади члена Вищої Ради Правосуддя. Висвітлено основні деталі рішення ЄСПЛ “Lorenzo Bragado and Others vs. Spain», в якому розкрито питання тривалої відсутності призначень у Генеральну судову раду, обумовлене затяжною неможливістю досягти консенсусу між політичними партіями у парламенті.

Висновки. В цілому, стаття присвячена актуальній та важливій тематиці забезпечення дотримання стандарту незалежності системи правосуддя від зовнішніх чинників, зокрема щодо конституційного статусу органу суддівського врядування в системі правосуддя. Окрім оцінки нормативно-правової бази, важливо розуміти функціональну суб'єктність органу суддівського врядування: йдеться про розмежування представницької та управлінської функції, сутність яких прямо впливає на підхід до інституційного складу порядку призначення. Особливої уваги заслуговує питання щодо наявності легітимних очікувань у кандидатів на зайняття посади члена органу суддівського врядування щодо результатів конкурсу та наявності спору про право, особливо зважаючи на політичний характер роботи суб'єктів призначення. Особливої уваги заслуговує окреслення можливості захисту права на справедливий суд для осіб, які беруть участь у конкурсному відборі на зайняття посади, а не вже її займають. Невоєчасне оновлення складу органу суддівського врядування призводить не тільки до посягання на об'єктивний суспільний інтерес у дотриманні конституційного порядку, а й може призвести до порушення вже суб'єктивних прав окремих зацікавлених осіб.

Ключові слова: Вища Рада Правосуддя, право на справедливий суд, конституційний орган, незалежний суд, формування складу ВРП, розблокування діяльності ВРП.

CONSTITUTIONAL AND LEGAL PROVISION FOR THE SUSTAINABILITY OF THE HIGH COUNCIL OF JUSTICE: THE EXPERIENCE OF UKRAINE AND SPAIN

Mits Anastasiia Mykolaivna,
Postgraduate Student at the Department of the Constitutional Law of Ukraine
Yaroslav Mudryi National Law University
amits@nlu.edu
orcid.org/0009-0007-3736-9150

The purpose of the article is to study the current issues of the effectiveness of legal support for the formation of the High Council of Justice, in particular, to analyze the institutional powers to appoint members of the High Council of Justice. The author also intends to analyze the preconditions and causes of the justice crisis which occurred in Spain and was caused by the prolonged failure to renew the composition of the judicial governance body and to consider the peculiarities of Spanish national legislation and the legal status of the General Judicial Council.

Methods used in the study of this topic: systematic analysis, comparison, methods of logical and structural analysis, which were used to highlight the legal basis for the formation of the General Judicial Council of Spain, outlines the prerequisites and causes of the difficulties that led to the blockade of this body.

The article resulted in the formulation of current challenges to the formation of a constitutional body, outlining different approaches to understanding the role of judicial governance bodies in the system of justice, identifying shortcomings and inconsistent features of institutional legal regulation of the process of selection and appointment of candidates for the position of a member of the High Council of Justice. The author highlights the main details of the ECHR judgment "Lorenzo Bragado and Others v. Spain", which addresses the issue of the long absence of appointments to the General Judicial Council due to the protracted inability to reach a consensus between political parties in the Parliament.

Conclusions. In general, the article is devoted to the relevant and important topic of ensuring compliance with the standard of independence of the justice system from external factors, in particular, the constitutional status of the judicial governance body in the justice system. In addition to assessing the legal framework, it is important to understand the functional subjectivity of the judicial governance body: it is a matter of distinguishing between representative and managerial functions, the essence of which directly affects the approach to the institutional composition of the appointment procedure. The issue of whether candidates for the position of a member of the judicial governance body have legitimate expectations regarding the results of the competition and whether there is a dispute about the right to do so deserves special attention, especially given the political nature of the work of the appointing entities. Particular attention should be paid to the possibility of protecting the right to a fair trial for persons participating in the competitive selection process for the position, but not for those already holding it. The untimely renewal of the composition of the judicial governance body leads not only to an encroachment on the objective public interest in observance of the constitutional order, but may also lead to a violation of the subjective rights of individual stakeholders.

Keywords: The General Council of the Judiciary, High Council of justice, right to a fair trial, constitutional body, independent judiciary, rule of law backsliding.

Вступ. Вища Рада Правосуддя (далі – ВРП) щедро наділена на конституційному рівні повноваженнями, які виконують важливі змістовні функції щодо безперервного забезпечення незалежності судової системи. Попри зміни у процедурі добору членів ВРП за участі Етичної Ради, яке призвело до перезавантаження органу, залишаються невирішеними проблеми інституційного функціонування. В цілому, український підхід до правового регулювання ВРП є поширеним серед європейських країн: передусім статус органу визначається на конституційному рівні, а деталізуються спеціальним законом. У доктрині зазвичай виокремлюють два способи правової регламентації статусу органу суддівського врядування в різних країнах: 1) розширений, який, крім інституційних засад, передбачає визначення повноважень органу безпосередньо в тексті конституції (Бельгія, Франція, Італія); 2) лаконічний, який полягає у встановленні на конституційному рівні ключових аспектів утворення та суб'єктності органу, а вже визначення функціонального мандату залишається у віданні спеціального закону та/або інших нормативно-правових актів (Словенія, Румунія, Хорватія, Республіка Польща) (Халюк, 2023: 100). Хоча й деталізована конституційна зарегульованість може здаватись надмірним способом охорони органу від нормативно невиправданих змін, все ж таки розширений підхід сприятиме більшому ступеню захисту правосуддя від законодавчої гілки влади та політичного впливу в цілому.

Модель призначення членів ВРП є збалансованою, адже передбачає обрання більшості членів представниками з'їзду суддів, що відповідає європейським стандартам. Окрім цього, участь у процесі відбору майбутніх членів ВРП прийма-

ють Президент України, Верховна Рада України, всеукраїнська конференція прокурорів, з'їзд адвокатів України та представники юридичних закладів вищої освіти та наукових установ.

1. Практичні проблеми процедури призначення членів Вищої Ради правосуддя в Україні

Не дивлячись на те, що обраний спосіб формування ВРП є репрезентуючим, стало і безпечне функціонування ВРП можливе тільки за умов своєчасної реалізації з боку призначаючих суб'єктів своїх функцій по повноцінному відбору кандидатів. Більш того, відколи обов'язковою умовою для можливості обійняти посаду члена ВРП стала вимога здійснення з боку Етичної Ради аналізу на відповідність критеріям професійної етики та доброчесності, своєчасна та стабільна участь призначаючих суб'єктів в оновленні органу стала ще більш важливою. Водночас правове регулювання «повного циклу» відбору кандидатів залишає суб'єктам призначення простір для маневру, адже жоден нормативно-правовий акт не визначає чітких зобов'язуючих строків по кінцевому терміну ухвалення рішень по кандидатах. Відсутність визначеності у строках може призвести до зловживань та надмірного відтягування з оновленням органу. Наприклад, Регламент з'їзду суддів України та Регламент всеукраїнської конференції прокурорів містять чимало процедурних особливостей щодо відбору кандидатів на членство у ВРП, зокрема таких, що можуть відтермінувати процес відбору (у випадку набрання однакової кількості голосів щодо декількох кандидатів, подання клопотань з їхнього боку тощо (З'їзд суддів, 2014), (Всеукраїнська конференція прокурорів, 2017), водночас не передбачають суворих строків щодо оста-

точного ухвалення рішення інституціями відносно кандидатів; Регламент Верховної Ради України в цьому питанні є більш деталізованим, тому що принаймні встановлює часові проміжки щодо початку оголошення конкурсу та прийому документів від кандидатів, описує покроково дії ВРУ щодо процедури прийняття рішення (Верховна Рада України, 2010), втім все одно залишається місце для потенційного процесуального уповільнення: скажімо, суб'єкт призначення може не зробити вибір серед наявних кандидатів, які були визнані Етичною Радою доброчесними і, таким чином, конкурс буде тривати далі. Що стосується адвокатури як інституту, то він представлений через з'їзд адвокатів України, регламент якого приймається *ad hoc*. Закон України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» містить тільки дублюючі конституційні положення щодо участі у формуванні ВРП (Верховна Рада України, 2012), тому процедурні аспекти відбору кандидатів на зайняття посади у ВРП з'їздом адвокатів України визначаються у відповідності до загальних принципів їх проведення. Згідно із законодавчими нормами, з'їзд адвокатів скликається не рідше ніж один раз на три роки за відповідною ініціативою, однак закон не містить жодних правил щодо порядку дій на випадок відсутності вище окресленої ініціативи, хоча Закон України «Про Вищу Раду Правосуддя» передбачає проведення відповідного з'їзду не пізніше ніж за два місяці до дня закінчення строку, на який було обрано (призначено) члена Вищої ради правосуддя (Верховна Рада України, 2016). Говорячи про з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ, слід зазначити, що ВРП безпосередньо оголошує інформацію про проведення з'їзду і затверджує склад організаційного комітету, що певним чином нівелює існуючі в інших інституціях організаційні складнощі проведення з'їзду.

Найменш нормативно врегульованим лишається процедура призначення кандидатів з боку Президента України, зважаючи на те, що ані на рівні Основного Закону, ані на рівні Закону України «Про Вищу Раду Правосуддя» не визначено, яким саме чином він реалізує свої повноваження по формуванню і формальному призначенню членів ВРП.

Надмірне продовження строку повноважень членів ВРП прямо не передбачено на жодному нормативному рівні, тому недоречно розглядати його як потенційний вихід з ситуації, не говорячи вже про сумнівну легітимність такого підходу.

Так, подібна ситуація частково була оцінена Судом Справедливості ЄС в рішенні C-313/23, C-316/23, C-332/23, яке стосувалось застосування GDPR правил щодо суддів у Болгарії, проте розгляд питання був безпосередньо пов'язаний із правовою основою для продовження перебування на посаді членів Вищої судової ради, термін повноважень яких вже сплив. У рішенні вказується, що, продовження строку членів органу суддівського врядування не має дійсної правової підстави. Тому таке продовження може бути можливим лише у виняткових випадках та за умови, що воно обмежене чіткими та точними правилами, що на практиці виключають можливість того, що його термін може бути необмеженим (Court of Justice of the European Union, 2025).

Нормативно-правові акти, які забезпечують строки, порядок висування кандидатів на зайняття посади члена ВРП, мають передбачати наявність певних запобіжників щодо тривалого ігнорування з боку суб'єктів призначення своїх обов'язків. Реалізація повноважень по формуванню конституційного органу має відбуватись у лояльний до конституційного порядку спосіб, який унеможливило надмірне затягування процедури відбору та висування кандидатур. Наявність чітких законодавчих строків обрання кандидатів на членство ВРП сприятиме забезпеченню сталості системи правосуддя та конституційного ладу в цілому.

ВРП складається з 21 члена, проте повноважним орган вважається за наявності вже 15 членів. З огляду на вищеописане, в цілому законодавство не містить жодних норм, які б зобов'язали окреслені органи висунути обраних ним кандидатів у певний строк, що подекуди призводить до тривалої паузи в оновленні органу і відсутності належної кількості членів ВРП, яка б дозволила їй реалізувати свої повноваження. Йдеться не просто про повноважність як таку, а про наявність дійсної репрезентативності, адже чим більше членів ВРП, висунутих різними суб'єктами призначення, буде представлено, тим об'єктивнішими можуть вважатись прийняті ними рішення.

2. Досвід Іспанії щодо призначення членів Генеральної Судової Ради

Схожа проблема присутня не тільки в Україні, а й в країнах, де процедура відбору та призначення реалізується іншим чином. Скажімо, в Угорщині формування членів в Національну Раду Суддів відбувається шляхом висування кандидатів з боку зборів суді різних інстанцій, яке не містить конкретно встановлених строків. Більш того, фактична дата виборів призначається Національним судовим управлінням: президент цього органу має оголосити про початок виборчого процесу, проте так само дії з оголошення можуть затягуватись у випадку відсутності бажання президента оновити орган у визначені строки (I. P. Karolewski. 2025: 238).

Однак, більш детально в межах цього дослідження ми розглянемо саме іспанський досвід формування конституційного органу суддівського врядування. Іспанія зіштовхнулася з тривалою кризою, обумовленою відсутністю призначень до Генеральної Судової Ради (далі – ГСР) з боку Парламенту, адже відповідно до конституції, саме Конгрес і Сенат призначають членів ГСР. Протягом семи років ГСР була заблокована через відсутність консенсусу між політичними партіями всередині парламенту.

Конституційно-правове регулювання іспанської Ради належить до лаконічного типу, залишаючи великий простір для застосування Основного закону про судоустрій та національної нормативно-правової бази в цілому (Cortes Generales, 1985). Кількість членів Ради є тотожною до України, а саме складається з 21 члена. Проте, процедура призначення все ж таки є істотно відмінною. Іспанська історія трансформацій моделі призначення членів ГСР має глибинне історичне підґрунтя: 4 члени призначаються Конгресом, 4 члени призначаються Сенатом, а от щодо 12 інших членів важливо розуміти динаміку змін, що відбулися. Від самого початку прийняття Основний Закон про судоустрій № 1/1980 перед-

бачав, що решта дванадцять членів обираються суддями, але ця модель проіснувала недовго. Згодом підхід до призначення неодноразово змінювався і було запроваджено нову змішану процедуру призначення, згідно з якою дванадцять суддів обиралися парламентом з числа щонайменше тридцяти шести кандидатів, висунутих суддівськими асоціаціями, які представляють щонайменше 2% від загальної кількості суддів, що перебувають на службі. Ця змішана модель надавала суддям право висувати кандидатів, а остаточне рішення щодо призначення залишається за парламентом. Проте, слід розуміти, що Основний Закон Іспанії прямо не регулює питання призначення цих дванадцяти членів, що деякі фахівці знаходять невинуватим, а свідомим уникненням конституційдавця незручної відповідальності за обрану модель статусу ГСР в межах системи конституційних органів державної влади. Фактично, основні аргументи дискусії з приводу належної моделі позиціонування Ради були висвітлені ще в рішенні Конституційного Суду Іспанії (далі – КС Іспанії) 108/1986, в якому окреслені досить цікаві думки щодо функціонального значення ГСР як органу. КС Іспанії підкреслив, що Рада не є органом, який представляє інтереси суддів, а є керівним органом судової влади, що є доволі послідовною характеристикою ГСР з точки зору конституційного тексту (Constitutional Court of Spain, 1986) і питанні, що напрошується: чи може владний характер конституційного органу співвідноситись із реалізацією представницької функції? Або ці поняття є взаємовиключними? В цьому випадку, орган конституційного правосуддя, презюмуючи, що ГСР здійснює саме керівні функції, обґрунтовує доречність обраного підходу призначень щодо дванадцяти суддів-членів Ради, які мають призначатись саме парламентом, адже не спрямовані на створення можливостей для суддів для репрезентації їхніх інтересів, а радше мають відображати суспільні погляди і забезпечувати ефективний нагляд за системою правосуддя. Українське нормативне формулювання теж не містить безпосередньої згадки про здійснення саме представницької функції, а визначає ВРП як орган державної влади та суддівського врядування.

Попри вищезгадані висновки іспанського конституційного правосуддя, аргументація рішення окреслює орієнтир, який широко окреслює загальний підхід іспанського конституціоналізму щодо принципу незалежності правосуддя: на конституційному рівні відсутня пряма заборона на можливостей парламенту обирати членів ГСР, водночас Конституція Іспанії не надає прямо таких повноважень. Відтак, варто забезпечити дотримання балансу між реальною незалежністю суддів і належною підзвітністю. Таким чином, як на мене, КС Іспанії вирішив уникнути відповідальності за пряму відповідь щодо ролі парламенту у формуванні конституційного органу судової влади, втім, він створив простір для гнучкого реагування на політичні та соціальні виклики, і, що найголовніше, допустив можливість зміни способу існування призначення. Так, на думку деяких іспанських дослідників, повернення до моделі призначення більшості членів ГСР безпосередньо суддями, є більш узгодженим із конституційним дизайном, розбудованим у згаданому рішенні КС Іспанії, не говорячи вже про долучення до процесу фор-

мування ГСР ще одного суб'єкта для створення балансу (А.Т. Pérez, 2018: 1782). До того ж, Європейська Комісія, яка була долучена у вирішення проблеми, пов'язаної з несвоечасним оновленням ГСР, рекомендувала вжити заходів щодо запровадження європейських стандартів до формування ГСР (тобто, застосування підходу «суддів, які обирають суддів») (European Commission, 2023). З іншого боку, у європейській конституційній думці все частіше лунає згадка про судовий корпоративізм як шкідливе для демократії явище, здатне створити суттєві ризики для незалежності судової влади.

Іспанський кейс ілюструє, що навіть за передбачуваною участю суддів у вигляді суддівських асоціацій, які пропонують своїх кандидатів, досягти чи хоча б сприяти політичної нейтральності не виходить. В цілому, участь у суддівських асоціаціях є практично поширеною та дещо ідеологічно упередженою, адже серед найпопулярніших суддівських асоціацій можна зустріти Професійну асоціацію суддів, яка у своїй діяльності дотримується консервативних поглядів; Асоціація «Франсіско де Віторія», що асоціюється із центристською ідеологією та «Судді за демократію», яка сприймається як об'єднання умовно ліберальних та прогресивних суддів, які виступають за збереження європейських підходів суддівської незалежності (Nieva-Fenoll, 2020). Таким чином, хоча й судді й мають обов'язок щодо політичної неупередженості, окресленої на різних законодавчих рівнях, формат існування суддівських асоціацій фактично створює можливість прояву схильності до певних політичних сил. З нормативної точки зору, діяльність асоціацій регулюється Конституцією Іспанії, в якій визначено право суддів на участь у політичних об'єднаннях, Основним Законом про судоустрій, Законом про асоціації, Цивільним кодексом Іспанії та деталізується на підзаконному рівні статутом асоціації. В текстах статутів можна також побачити загальні правила щодо проведення відбору кандидатів у ГСР.

Практика призначень протягом останніх 20 років вказує на безпосередній політичний вплив вищеописаного у формуванні ГСР: вимога більшості у три п'ятих голосів у Конгресі та Сенаті для обрання всіх членів ГСР призвела до практики розподілу посад між основними політичними партіями, попри очевидну логіку такого підходу, обумовленого необхідністю створення сприятливих умов для пошуку компромісу у прийнятті рішення щодо призначень членів конституційного органу. Отже, процес призначення членів ГСР, в багатьох сенсах є політизованим, зважаючи на фактичну роль суддівських асоціацій, які висувують кандидатів та парламент, який ухвалює відповідні рішення.

3. Криза іспанського правосуддя: погляд ззовні

Останні роки ознаменувались істотною кризою непризначень, на що неодноразово зверталась увага з боку інституцій ЄС, GRECO та ООН, яка назвала цю ситуацію безпрецедентною. Дійсно, у 2018 році строк повноважень членів ГСР добіг кінця, а нових членів вчасно не було призначено через затримку обумовлену спочатку виборчим процесом, а згодом, відсутністю політичного консенсусу між політичними силами парламенту. Варто зазначити, що лунали ідеї щодо можли-

вих шляхів подолання цієї проблеми, наприклад, іспанський Уряд ініціював свого часу законопроект, спрямований на зменшення парламентської більшості для призначення членів Ради, чого так і не сталося.

Окремий аспект вищеописаних проблем полягає не тільки у питанні легітимності ГСР як такої, а і у зобов'язаннях суб'єктів призначення щодо своєчасного прийняття відповідного рішення.

Так, у справі Лоренцо Брагадо проти Іспанії розглядали питання щодо наявності у заявників права на розгляд їхньої кандидатури у належні строки. Справа стосувалась процесу оновлення ГСР: заявники були іспанськими суддями-кандидатами на членство у ГСР, висунутими суддівськими асоціаціями парламенту на розгляд. Попри прострочення терміну призначення, парламент тривалий час не здійснював своїх повноважень щодо ухвалення будь-якого рішення по запропонованих кандидатах. Це і стало предметом спору між Заявниками та КС Іспанії, куди вони звернулись в межах процедури *amparo*. КС Іспанії сухо відхилив аргументи Заявників, обгрунтовуючи пропуск терміну звернення зі скаргою, але позиція КС Іспанії була сумнівна, адже процес оновлення Ради відкладався неодноразово з різних причин, що унеможливлювало чітке визначення конкретної дати, від якої слід було б розпочати відлік порушеного права.

Що стосується тлумачення самого права Заявників, ЄСПЛ очікувано зазначив, що ЄКПЛ не гарантує права бути призначеним на посаду, але у справі, порушеній заявниками, в положенні ризику перебувало не їхнє право стати членами ГСР, а їхнє право на законну процедуру своєчасного розгляду їхніх кандидатур. У своїх аргументах заявники чітко зазначали, що їхня скарга стосувалась тієї частини процедури призначення, яка передувала безпосередньо голосуванню та, як наслідок, прийняттю рішення (Еуропейан Court of Human Rights, 2023). Ідеться про суб'єктивне легітимне очікування Заявників щодо вжиття заходів з боку парламенту як органу, відповідального за забезпечення призначень, яке б сприяло окресленню їхнього статусу. Суддя Марія Елосегі у своїй співпадаючій думці звернула увагу на те, що безперервне оновлення ГСР є обов'язковим, а власний розсуд парламенту не має перешкоджати належному функціонуванню конституційного органу. Тобто, сам факт наявності дескреції у виборі критеріїв, які слугуватимуть підставою для прийняття рішення про відповідність кандидата на посаду члена Ради, є допустимими, за умови відсутності зловживання з боку парламенту, свободою розсуду. Водночас, на думку судді, позиція члена Ради є складовою їхньої кар'єри, а не політичною посадою, так як орган здійснює повноваження технічного характеру, спрямовані на виконання державних функцій [11]. Це, в свою чергу, посилює необхідність захисту порушеного права і розширює його змістовну частину, адже стосується фактично просування по службі та частково зачіпає суспільний інтерес у належному та безперервному функціонуванні конституційного органу, відповідального за здійснення управлінських функцій в системі правосуддя. Ця позиція може бути дискусійною та зачіпає важливі фундаментальні питання: 1) чи є достатньо захищеним конституційний інтерес, який полягає в регулярному оновленні ГСР?

Якщо ні, то яким чином може бути забезпечене обов'язкове дотримання конституційних положень з боку парламенту з одного боку, і можливості діяти у свободі політичного розсуду, з іншого боку? 2) Чи можна вважати ГСР органом, який існує винятково для забезпечення державних функцій формального характеру? Мабуть, процедура відбору та чимала кількість вимог до його формування та забезпечення незалежності від інших гілок влади говорить сама за себе, що роль ГСР є значно більшою. Навряд її статус можна окреслити як прямо політичний, незважаючи на відверто політизований порядок формування, проте конституційний статус органу, який визначає ГСР як орган, що здійснює врядування все ж не дозволяє говорити про ГСР як про державну службу в класичному розумінні чи чергову ланку кар'єрного зростання.

Натомість, судді Ранзоні, Гіомар та Гнатовський в Окремій думці висловили своє бачення щодо наявності порушення права на справедливий суд у цій скарзі [11]. На їхній погляд, обставинам справи бракує наявності безпосереднього спору про право, притаманного використаній у рішенні Суду прецедентної практики *Grzęda v. Poland*. В цій справі йшлося про посаду, яку вже обіймав Заявник, відповідно, було зачеплено сферу його особистого професійного інтересу та, як наслідок, існуючого реального права, яке мало бути захищеним в результаті провадження. Однак, проходження відбору на посаду члена Ради аж ніяк не можна ототожнити із типовим конкурсом на зайняття посади у державній службі. Іншими словами, право «бути розглянутим (або навіть відібраним) на посаду члена Ради» не можна сприймати в контексті застосування конституційної норми про рівний доступ до державних посад, що було серед доводів Заявників. Бездіяльність парламенту, в цьому випадку, не може слугувати аналогом серйозного спору, адже у підсумку це не створювало жодних гарантій, тобто не було безпосередньо вирішальним для Заявників щодо їхнього призначення. Таким чином, Окрема думка висвітлює вужчий підхід до розуміння наявності оскаржуваного права, ігноруючи той факт, що Заявники наголошували на праві бути розглянутими у відповідності до закону, а не на праві бути призначеними. Скажімо, прийняття негативного рішення по кандидатах вже б задовольнило їхнє право, хоча, на думку суддів, що не погодились з висновком по справі, наділення саме парламенту повноваженнями по розгляді та прийняттю відповідних рішень означає неминуче врахування політичного контексту протягом процесу.

Ця теза точно здається сумнівною: попри наділення країн автономією щодо вибору належного способу формування Ради, європейські стандарти незалежності правосуддя традиційно вказують на важливість відсутності політичного впливу на судову систему. Тобто, делегування функцій з призначення членів Ради парламенту, має місце за умов дотримання з його боку, так званої, *good practice* і поваги до Конституції в цілому.

Висновки. Отже, забезпечення сталості ВРП можливе за умов послідовної та належної участі суб'єктів призначення у відборі кандидатів, яка має бути підкріпленою відповідними нормативними гарантіями. Допущення тривалого неоновлення ВРП є несумісним із чинними конституційними приписами та ставить під загрозу

функціонування незалежного суду як такого. Криза правосуддя в Іспанії ознаменувалась затьмяною відсутністю призначень у Генеральну судову раду, що призвело до розгляду справи в ЄСПЛ, який констатував порушення права на справедливий суд з боку кандидатів, які потенційно мали бути призначені, що вказує на зміну підходів до розуміння ролі подібних органів в країнах Європи. На рівні національного законодавства важливо передбачити правові запобіжники по унеможливленню політичного впливу на процес призначення членів судових рад, зокрема, шляхом бездіяльності щодо своєчасного оновлення складу, адже йдеться про наявність не тільки об'єктивного інтересу у безперервному функціонуванні органу, а й у суб'єктивному праві кандидатів на визначеність щодо результатів відбору з боку суб'єктів призначення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Халюк С.О. Конституційно-правовий статус Вищої Ради Правосуддя в Україні на відповідних органів у зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: дис... д.ю.р.: 12.00.02. Халюк Сергій Олександрович, – Київ, 2023. 543 с. URL: <https://elar.navy.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4f6161d1-18a6-43dd-a68f-839414b225fa/content>
2. Про затвердження Регламенту з'їзду суддів України: рішення XII позачергового з'їзду суддів України від 25.09.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0013415-14#Text>
3. Регламент всеукраїнської конференції прокурорів від 27.04.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004900-17#Text>
4. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
6. Про Вищу Раду Правосуддя: Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>
7. Інспекторат кам Visshia sadeben savet, Об'єднані справи C-313/23, C-316/23, C-332/23, ECLI:EU:C:2025:303; Рішення Суду Європейського Союзу від 30 квіт. 2025 р. URL: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-313/23>
8. Karolewski I. P., Sata R. The dual state of judiciary in Hungary and Poland // Zeitschrift für Vergleichende Politikwissenschaft. – 2025. – Vol. 19, № 2. – P. 219–246. – DOI: <https://doi.org/10.1007/s12286-025-00627-0>
9. On the judiciary: Organic Law 01.07.10985 № 6/1985. URL: <https://www.legal-tools.org/doc/881df4/pdf/>
10. Sentencia, de 29.07.1986 № 108/1986. URL: <https://hj.tribunalconstitucional.es/es-ES/Resolucion/Show/671>
11. Aida Torres Pérez. Judicial Self-Government and Judicial Independence: the Political Capture of the General Council of the Judiciary in Spain. *German Law Journal*. 2018. Vol. 19, No. 07. 1769-1800 p. URL: <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/64998AB70B95B796EEA200893D68E8F0/S2071832200023233a.pdf/judicial-self-government-and-judicial-independence-the-political-capture-of-the-general-council-of-the-judiciary-in-spain.pdf>
12. Country Chapter on the rule of law situation in Spain 05.07.2023. European Commission. 36 p. URL: https://commission.europa.eu/publications/2023-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en
13. Jordi Nieva-Fenoll. Justice and Independence, an Actual Problem in Spain. *Verfassungsblog*. 2020. URL: <https://verfassungsblog.de/justice-and-independence-an-actual-problem-in-spain/>
14. Lorenzo Bragado and others v. Spain 22.06.2023 № 53193/21. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22site%22%3A%222001-225331%22%7D>

REFERENCES:

1. Khaliuk, S. O. (2023). *Constitutional and legal status of the High Council of Justice in Ukraine and corresponding bodies in foreign countries: A comparative analysis* (Doctoral dissertation, 12.00.02). National Academy of Internal Affairs. <https://elar.navy.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4f6161d1-18a6-43dd-a68f-839414b225fa/content>
2. Congress of Judges of Ukraine. (2014, September 25). *On the approval of the Rules of Procedure of the Congress of Judges of Ukraine: Decision of the XII Extraordinary Congress of Judges of Ukraine*. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0013415-14#Text>
3. All-Ukrainian Conference of Prosecutors. (2017, April 27). *Rules of Procedure of the All-Ukrainian Conference of Prosecutors*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004900-17#Text>
4. Verkhovna Rada of Ukraine. (2010, February 10). *On the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine: Law of Ukraine No. 1861-VI*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
5. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012, July 5). *On the Bar and Legal Practice: Law of Ukraine No. 5076-VI*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
6. Verkhovna Rada of Ukraine. (2016, December 21). *On the High Council of Justice: Law of Ukraine No. 1798-VIII*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>
7. Court of Justice of the European Union. (2025, April 30). *Inspektorat kam Visshia sadeben savet, Joined Cases C-313/23, C-316/23, C-332/23, ECLI:EU:C:2025:303. Judgment. Curia*. Retrieved from <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-313/23>
8. Karolewski, I. P., & Sata, R. (2025). The dual state of judiciary in Hungary and Poland. *Zeitschrift für Vergleichende Politikwissenschaft*, 19(2), 219-246. <https://doi.org/10.1007/s12286-025-00627-0>
9. Organic Law. (1985, July 1). *On the Judiciary: Organic Law No. 6/1985*. <https://www.legal-tools.org/doc/881df4/pdf/>
10. Constitutional Court of Spain. (1986, July 29). *Judgment No. 108/1986*. <https://hj.tribunalconstitucional.es/es-ES/Resolucion/Show/671>
11. Torres Pérez, A. (2018). Judicial self-government and judicial independence: The political capture of the General Council of the Judiciary in Spain. *German Law Journal*, 19(7), 1769–1800. <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/64998AB70B95B796EEA200893D68E8F0/S2071832200023233a.pdf>
12. European Commission. (2023, July 5). *Country chapter on the rule of law situation in Spain*. https://commission.europa.eu/publications/2023-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en
13. Nieva-Fenoll, J. (2020). Justice and independence, an actual problem in Spain. *Verfassungsblog*. <https://verfassungsblog.de/justice-and-independence-an-actual-problem-in-spain/>
14. Lorenzo Bragado and Others v. Spain, No. 53193/21 (ECHR, June 22, 2023). <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22site%22%3A%222001-225331%22%7D>

Стаття надійшла до редакції 25.08.2025

Рекомендована до друку 12.09.2025

Опублікована 01.10.2025